Strazdelio St. 1

The territory investigated in 2018 is depicted in an 1808 plan of Vilnius and was already called Holding 1317 in the late 18th century (Fig. 1:1). This property belonged to the Aušros Vartai (Gate of Dawn) Discalced Carmelite monastery during 1732–1845. In 2018, a total of 2865.4 m² were excavated on the plot at A. Strazdelio St. 1 and on A. Strazdelio and Šv. Dvasios Streets, only in a small area of 289.9 m² in the S part of the plot had valuable late 17th–18th-century layers with contemporaneous isolated and earlier finds survived (Fig. 2). 1066 15th–20th-century finds were found in the late 17th–20th-century layers (Figs. 4, 5).

In the S part of the plot (Fig. 2), above the sterile yellow sand, a 10–30 cm thick (at an altitude of H_{abs}131.00–132.30 m), valuable late 17th – mid-18th-century cultural layer of dark grey soil with 17th–18th-century finds has survived. The finds include coins, the latest being late 17th-century John II Casimir shillings; small fragments of 17th-century stove tiles, mostly with green glaze; decorated ceiling panels with a continuous dianthus design; 17th–18th-century ceramic vessel, pot, and jar fragments, mostly undecorated and unglazed; ceramic coin banks; three-legged pan fragments; hand-forged nails; heel plates; knife blades; stone and whetstone fragments; etc. (Figs. 4, 5).

The watching brief of the electric cable trench (54 m long, 77 m² in area) beside A. Strazdelio Street revealed foundation fragments from the late 18th – first half of the 19th-century east fence of Holding 1317 that had survived in its S part at an altitude of H_{abs}132.00–133.50 m (Figs. 1–3).

The quarter outside the city's defensive wall formed relatively late. In the 19th–20th centuries the territory became industrial. Because of the expansion of a printing house, the surface of Holding 1317 and the bulk of its cultural layer were destroyed in the second half of the 20th century.

Justina Stankevičiūtė

Šiltadaržio gatvė 4

2018 m. KVP Šiltadaržio g. 4 sklype, trečiame bute ir kieme atliko detaliuosius tyrimus. Archeologiniai tyrimai Šiltadaržio g. 4 sklype anksčiau vykdyti vieną kartą. 2003 m. V. Steponaitis Šiltadaržio g. 4 pastato viduje ištyrė 7,5 m² dydžio šurfą. Fiksuotas iki 85 cm storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais. Tyrimų metu aptiktas XVII a. pabaigos – XVIII a. datuoto mūrinio pamato fragmentas (*ATL 2003 metais*, 2005, p. 224–226).

Iš viso ištirtos 3 perkasos. Perkasa 1 buvo būsimo rūsio vietoje, 11,44 m² bendro ploto. Perkasos 2–3 tirtos vandentiekio ir buitinių nuotekų įvadų vietose, jos atitinkamai buvo 2,6 m² ir 2,52 m² dydžio. Pamatų hidroizoliacijos darbų metu žvalgyta 0,65 m² ploto tranšėja.

Perkasa 1 tirta būsimo rūsio vietoje. Po sienomis pavedimo būdu buvo įrengiami pamatai, todėl nebuvo galima viso ploto ištirti iškart. Rūsys suskirstytas į aštuonias skirtingo dydžio dalis. Bendras ištirtas plotas 11,44 m². Prieš pradedant tyrimus dalimis pašalintas 50–60 cm storio viršutinis šiukšlių ir maišyto grunto su šiukšlėmis sluoksnis. Žemiau tirtas 0,4–1 m storio pilko grunto su griuvenomis sluoksnis su pasitaikančiais molio, kalkių ir smėlio intarpais. Jame rasta XVII–XIX a. būdingų radinių. Po šiuo sluoksniu V dalyje pasiektas įžemis – smėlis arba žvyras. R ir P perkasos dalyse slūgsojo tamsiai pilko–juodo grunto su pavieniais angliukais sluoksnis. Jis buvo 10–30 cm storio. Jame P dalyje aptikta XVI a. pabaigos – XVII a.

1 pav. Perkasos 2 V profilis. J. Stankevičiūtės nuotr.
Fig. 1. The W profile of Trench 2.

2 pav. Perkasos 3 R profilis. J. Stankevičiūtės nuotr.
Fig. 2. The E profile of Trench 3.

būdingų radinių. Po šiuo sluoksniu H_{abs} 94,50–94,80 m gylyje pasiektas įžemis – smėlis arba žvyras.

Perkasa 2 tirta būsimo vandentiekio ir nuotekų įvado vietoje ties Šiltadaržio g. 4 namo įėjimu į butą 3. Ji buvo 1,2–1,4 m pločio ir 2 m ilgio, bendro 2,6 m^2 ploto. P dalyje tirtas piltinės kilmės pilko grunto sluoksnis, suformuotas XX a. II pusėje tiesiant nuotekų tinklus. Perkasos Š dalyje po grindiniu ir smėlio paklotu slūgsojo apie 70 cm storio pilko grunto sluoksnis (1 pav.), kuriame rasta XVII–XIX a. būdingų radinių. Žemiau slūgsojo apie 30 cm storio tamsiai pilko grunto su angliukais sluoksnis. Jame rasta neglazūruotos pilkos molio masės su grūsto granito priemaišomis puodų fragmentų, būdingų XVI a. Po šiuo sluoksniu 1,05–1,2 m gylyje pasiektas įžemis – žvyras.

Perkasa 3 tirta nuotekų įvado vietoje centrinėje kiemo dalyje. Ji buvo 1,8x1,4 m dydžio, bendro 2,52 m^2 ploto. Po paviršiniais akmenimis iki 1,8 m gylio, kol pasiektas esamas nuotekų vamzdis, fiksuotas piltinis XX a. sluoksnis, tačiau perkasos R ir V pjūviuose fiksuoti nesuardyti sluoksniai (2 pav.). Nuo žemės paviršiaus centrinėje perkasos dalyje fiksuota R–V kryptimi einanti tranšėja buvo 1 m pločio, 40 cm gylio. Š dalyje fiksuotas 20 cm storio juodžemio sluoksnis – esamo gėlyno gruntas. Žemiau, palei esamą pastatą fiksuota iki 50 cm pločio pamatų duobė, užpilta pilku gruntu su žvyru. Jos dugnas nepasiektas. Likusioje dalyje iki 90 cm gylio glūdėjo pilko grunto su griuvenomis sluoksnis. Žemiau jo buvo iki 10 cm storio žvyro sluoksnelis, po kuriuo fiksuotas 35 cm storio tamsiai pilko grunto su angliukais sluoksnelis. Po šiuo sluoksniu ties H_{abs} 94,95 m altitude pasiektas įžemis – žvyras. Sluoksniai tiksliai nedatuoti, tačiau jo struktūra analogiška sluoksniams, tirtiems perkasose 1–2.

Šiltadaržio St. 4

In 2018, an excavation (three trenches totalling 16.56 m^2) was conducted at Šiltadaržio St. 4, Vilnius (Figs. 1, 2). During the hydro insulation of the foundation, 0.65 m^2 was surveyed and a 1.1–1.6 m thick cultural layer recorded. The upper layers date to the 19th–20th centuries; under them lies a late 16th–17th-century layer, up to 35 cm thick, with structural ceramics and household pottery finds.

Justina Stankevičiūtė

Vilniaus gatvė 37

Vilniaus g. 37 sklypo ŠV dalyje pradėti pastato statybos ir inžinerinių tinklų tiesimo darbai. Pirminių statybos darbų metu, įrengiant polinius pamatus bei po to, darbų vietose detaliuosius tyrimus atliko KVP. Ištirti 524 m^2.

Sklypas tyrinėtas ne kartą. 2013 m. Tauras Poška atliko detaliuosius archeologinius tyrimus (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 370–374). Fiksuotas 4,4 m storio kultūrinis sluoksnis, aptikta Vilniaus gynybinės sienos bei griovio, užpilto XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, dalis. 2014–2015 m. tiesiant inžinerinius tinklus tyrimus atliko KVP archeologai (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 563). Fiksuoti XIX–XX a. piltiniai sluoksniai su XVII–XX a. radiniais. 2017 m. S. Rutkovskis atliko tyrimus sklypo PV dalyje (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 444–447). Šioje vietoje susiformavęs iki 2 m storio kultūrinis sluoksnis su įžemyje įgilintomis iki 1,8 m gylio duobėmis. Fiksuotas iki 1,8 m storio nevertingas kultūrinis sluoksnis, po kuriuo tirtas vietomis išlikęs iki 30 cm storio XVI a. kultūrinis sluoksnis. PV kampe, kaip spėjama, tirta Vilniaus miesto gynybinio griovio dalis, užpilta XVI a. 4–5 dešimtmečiais.

Remiantis turimais kartografinių šaltinių duomenis, galima teigti, jog dabartinis Vilniaus g. 37 sklypas XVIII a. 3 dešimtmetyje buvo užstatytas mediniais pastatais, o XIX a. pradžioje šių pastatų nebebuvo. Dabartinis užstatymas pradėtas formuoti tik XIX a. viduryje, o galutinę formą įgavo XX a. 4 dešimtmetyje.

Tyrimų metu perkasa 1 ištirta prieš įrengiant polinius pamatus, ji buvo 8,5x2,5 m dydžio. Likusios perkasos tirtos sugręžus polinius pamatus, nuo jų paliekant 1,5–2,5 m pločio kontrolines juostas. Perkasa 2 buvo 11,5x7,5 m dydžio, perkasa 3 – 10,5x8, perkasa 4 – 14 m ilgio ir 5–6 m pločio, o perkasa 5 netaisyklingos formos 8,5,–14,5 m ilgio ir iki 12 m pločio. Kiemo vietoje žemės paviršius tyrimų vietoje kilo iš R į V pusę, nuo H_{abs}108,00 iki 108,80 m altitudės. Pastatų vietoje žemės paviršius buvo lygus – ties H_{abs}108,00 m altitude, o žemės paviršius į Š nuo pastatų, gretimame sklype, buvo ties H_{abs} 108,90 m aukščiu.

Visame tyrimų plote fiksuota gana panaši situacija. Paviršiniai archeologiškai nevertingi XX a. asfalto ir piltiniai skaldos bei pilko grunto sluoksniai buvo 30–50 cm storio. Po jais glūdėjo pilko smėlio sluoksnis, kuris kai kur buvo visiškai nesusiformavęs, o vietomis (perkasos 4 vietoje) siekė ir 1 m storį. Jis buvo susisluoksniavęs – tarp pilko suplautinio smėlio sluoksnių glūdėjo pilko piltinio grunto sluoksniai. Šiame sluoksnyje pasitaikė tamsiai pilko grunto su gausiu angliukų kiekiu intarpų. Pačiame sluoksnyje, be raudonų ir geltonų plytų fragmentų, archeologinių radinių, leidžiančių datuoti, neaptikta, todėl data nustatyta santykinė – laikotarpis tarp XVI a. I pusės ir XIX a. pabaigos.

Žemiau šio sluoksnio, maždaug H_{abs} 107,20–107,40 m glūdėjo apie 20 cm storio molio su pilku gruntu ir griuvenomis sluoksnis, kuriame rasta polichromine glazūra dengtų